

Allmänna helgdagar, m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett antal motioner från den allmänna motionstiden 2001 samt en motion från allmänna motionstiden 2000. Motionerna gäller frågor om allmänna helgdagar, flaggning, begravning m.m.

Utskottet anser att nationaldagen den 6 juni skall bli allmän helgdag men att det får ankomma på regeringen att utarbeta ett förslag med denna innebörd. Därmed tillstyrker utskottet ett antal motioner med yrkanden om att den 6 juni skall vara allmän helgdag. Utskottet avstyrker övriga motioner. Fem reservationer samt ett särskilt yttrande har avlämnats.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Helgdagar	5
Offentligt belöningsystem, m.m.....	10
Sveriges flagga, m.m.	13
Information om betydelsen av ”Tre kronor”, m.m.....	16
Begravningsfrågor	19
Reservationer.....	22
1. Nationaldagen den 6 juni som allmän helgdag (punkt 1)	22
2. Internationella kvinnodagen den 8 mars som helgdag (punkt 2)	22
3. Offentligt belöningsystem (punkt 4)	23
4. Europadagen som allmän flaggdag (punkt 7)	23
5. Begravningsfrågor (punkt 9).....	23
Särskilt yttrande.....	25
Europaflaggan (punkt 6).....	25
Förteckning över behandlade förslag.....	26
Motioner från allmänna motionstiden.....	26

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Nationaldagen den 6 juni som allmän helgdag

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att nationaldagen den 6 juni skall bli allmän helgdag. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K207, 2001/02:K216, 2001/02:K217, 2001/02:K218, 2001/02:K238, 2001/02:K250, 2001/02:K259, 2001/02:K292, 2001/02:K297 yrkande 1, 2001/02:K312, 2001/02:K320, 2001/02:K347, 2001/02:K386 och 2001/02:K391.

Reservation 1 (mp)

2. Internationella kvinnodagen den 8 mars som helgdag

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K266 och 2001/02:K310.

Reservation 2 (v)

3. Nationalsången

Riksdagen avslår motion 2001/02:K297 yrkande 2.

4. Offentligt belöningsystem

Riksdagen avslår motion 2001/02:K377.

Reservation 3 (m, kd)

5. Svenska flaggan

Riksdagen avslår motion 2001/02:K297 yrkande 3.

6. Riksdagens flaggarrangemang

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K249 och 2001/02:K301.

7. Europadagen som allmän flaggdag

Riksdagen avslår motion 2001/02:K313.

Reservation 4 (m, fp)

8. Information om betydelsen av "Tre kronor", m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K235, 2001/02:K294 och 2001/02:K411.

9. Begravningsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:K343, 2001/02:K283 och 2001/02:K382.

Reservation 5 (mp)

Stockholm den 20 november 2001

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Mats Berglind (s), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Britt-Marie Lindkvist (s), Margareta Nachmanson (m) och Anders Bengtsson (s).

Utskottets överväganden

Helgdagar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att nationaldagen den 6 juni bör bli allmän helgdag samt att det får ankomma på regeringen att utarbeta ett förslag med denna innebörd. Utskottet bifaller därmed motionerna K207, K216, K217, K218, K238, K250, K259, K292, K297 yrkande 1, K312, K320, K347, K386 och K391.

Riksdagen avslår motionerna K266 och K310 med yrkanden om att göra den internationella kvinnodagen den 8 mars till allmän helgdag.

Riksdagen avslår motion K297 yrkande 2 med yrkande om ett juridiskt godkännande av sången ”Du gamla, du fria” som Sveriges nationalsång.

Motionerna

I motion 2001/02:K207 av Rolf Gunnarsson (m) föreslås ett tillkännagivande om att den 6 juni blir helgdag. Det är, enligt motionären, dags att göra den 6 juni till helgdag i almanackan. En av helgdagarna annandag påsk och annandag pingst bör med lätthet kunna bytas mot vår nationaldag och även den 1 maj borde kunna komma i fråga att bytas mot den 6 juni.

I motion 2001/02:K216 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m) föreslås ett tillkännagivande om att göra nationaldagen till helgdag. Internationaliseringen har gjort att intresset för traditioner, flagga och nationaldag har ökat. Globalisering och hög förändringstakt accentuerar människors behov av att känna stabilitet och samhörighet. I ett mångkulturellt samhälle finns få gemensamma referenspunkter. Olika befolkningsgrupper firar olika högtider och bekänner sig till olika religioner. Kvar som gemensamma symboler finns uttrycken för Sverige som nation, en positiv nationalism. Ett naturligt led i att göra nationaldagen till hela folkets angelägenhet vore, enligt motionärerna, att göra den 6 juni till helgdag.

I motion 2001/02:K217 av Kenneth Johansson och Birgitta Sellén (c) föreslås ett tillkännagivande om att göra nationaldagen till allmän helgdag. Den 6 juni är en historiskt och kulturellt viktig dag för Sverige. I en alltmer internationaliserad värld känns det, enligt motionärerna, angeläget att värna vårt nationella kulturarv och vår identitet. Nationaldagen bör göras till allmän helgdag för att markera dess betydelse för det svenska samhället och för alla som bor och verkar i vårt land. Av kostnadsskäl bör en annan arbetsfri dag upphöra.

I motion 2001/02:K218 av Runar Patriksson (fp) föreslås ett tillkännagivande om att Sveriges nationaldag bör bli helgdag. Enligt motionären måste den 6 juni bli en helgdag och firas med värdighet. Man kan undersöka att byta med någon annandag eller Kristi himmelfärdsdag kan bli en lördag i samma vecka som i dag.

I motion 2001/02:K238 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att redan från och med år 2002 göra den 6 juni till allmän helgdag. Det är, enligt motionären, självklart för ett folkflertal att Sveriges nationaldag den 6 juni skall göras till allmän helgdag. Beslutet bör tas under hösten så att det redan 2002 är möjligt för medborgarna att på ett värdigt sätt kunna fira nationaldagen med familj, vänner och övriga nationaldagsfirare.

I motion 2001/02:K250 av Carl Erik Hedlund och Birgitta Wistrand (m) föreslås att riksdagen beslutar att nationaldagen den 6 juni skall bli allmän helgdag 2003 och att samtidigt annandag pingst upphör att vara allmän helgdag. Sverige är ett av de ytterst få länder som inte firar sin nationaldag som allmän helgdag. I en alltmer internationell verklighet är det, enligt motionärerna, viktigt att stärka den egna identiteten. Inte minst för alla dem som kommit från olika länder till Sverige för att forma sin egen framtid i landet. Motionärerna tror att nationaldagen skall kunna symbolisera något nytt och något som skulle sammanföra människorna som lever i Sverige. Motionärerna vill att den 6 juni skall bli helgdag och att samtidigt annandag pingst upphör att vara helgdag.

I motion 2001/02:K259 av Per Unckel m.fl. (m) föreslås att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen om allmänna helgdagar (1989:253) i enlighet med vad som anförs i motionen. I en tid av stora förändringar och med ökande internationalisering är det angeläget att slå vakt om den nationella identiteten. Genom att låta nationaldagen bli en helgdag uppmärksammas bättre den dag som historiskt sett är förknippad med vårt demokratiska statskick. Genom att fylla nationaldagen med innehåll som tydliggör syftet med firandet skulle nationaldagen enligt vår mening ges en ökad betydelse som symbol för alla som lever i Sverige. I en tid då främlingsfientligheten och intoleransen blivit ett problem är det, enligt motionärerna, viktigt att svenska folket återtar sina symboler från de grupper som missbrukar dem. Nationaldagen har successivt fått en starkare ställning bland svenska folket. Det är rimligt att alla får en möjlighet att fira nationaldagen genom att den 6 juni görs till helgdag. Motionärerna föreslår att den 6 juni blir allmän helgdag fr.o.m. den 6 juni 2002. Nationaldagsutredningens författningsförslag kan, enligt motionärerna, ligga till grund för en sådan ändring.

I motion 2001/02:K292 av Mikael Oscarsson (kd) föreslås ett tillkännagivande om att göra Sveriges nationaldag den 6 juni till helgdag. I Norden har alla länder förutom Sverige helgdag på sin nationaldag. Det är, enligt motionären, hög tid att ändra på detta. För att finansiera detta får man överväga om någon annan helgdag måste bort, t.ex. trettondagen, annandag pingst eller första maj.

I motion 2001/02:K297 av Magnus Jacobsson (kd) föreslås tillkännagivanden om stärkande av nationaldagens status (yrkande 1) och om ett juridiskt erkännande av sången Du gamla, du fria som Sveriges nationalsång (yrkande 2). Det är viktigt att vi använder de nationella symboler som finns på ett sådant sätt att den nationella identiteten stärks för alla som bor i Sverige. Motionären anser att det vore bra om man exempelvis stärkte nationaldagens status. Nationaldagen borde vara en allmän helgdag. Det är, enligt motionären, hög tid att vår av hävd erkända nationalsång får ett juridiskt erkännande.

I motion 2001/02:K312 av Birgitta Carlsson och Margareta Andersson (c) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra Sveriges nationaldag till helgdag. För att göra det möjligt för fler svenskar att verkligen fira nationaldagen föreslår motionärerna att den görs till allmän helgdag.

I motion 2001/02:K320 av Ingvar Svensson (kd) föreslås att riksdagen begär av regeringen ett förslag som gör nationaldagen den 6 juni till helgdag. I Sverige firar vi vår nationaldag den 6 juni. Den 6 juni är en betydelsefull dag i vår historia. Denna dag 1523 besteg Gustav Vasa tronen. Samma dag 1809 antogs våra grundlagar. Vår nationaldag är, enligt motionären, en viktig historisk och kulturell företeelse som bidrar till att skapa en grund för nationens identitet. Det är, enligt motionären, nu dags att göra nationaldagen till helgdag.

I motion 2001/02:K347 av Annelie Enochson (kd) föreslås ett tillkännagivande om att göra den svenska nationaldagen till en allmän helgdag. För att ge Sveriges samtliga ca nio miljoner invånare en möjlighet att gemensamt kunna markera sitt bejakande av vårt svenska samhälles grundläggande värderingar föreslås att även den svenska nationaldagen blir en helgdag. Inte minst den tiondel av Sveriges invånare som är födda utanför Sveriges gränser får därigenom ett värdefullt tillfälle att också manifesteras sin lojalitet med vårt lands demokratiska samhällsskick och värdegrund.

I motion 2001/02:K386 av Johnny Gylling (kd) föreslås ett tillkännagivande om att göra den 6 juni till helgdag och i stället avskaffa annandag pingst som helgdag. Alla som bor och lever i Sverige skall kunna känna gemenskap och trygghet. Nationaldagen kan bli ett led i att förstärka gemenskapen och låta oss alla tillsammans känna stolthet och glädje över vårt land.

I motion 2001/02:K391 av Ingvar Eriksson (m) föreslås ett tillkännagivande om nationaldagen som helgdag. Genom att göra vår nationaldag den 6 juni till en helgdag kommer den, enligt motionären, att uppmärksammas och firas på ett helt annat sätt än för närvarande. Detta är, enligt motionären, angeläget inte minst mot bakgrund av att vi lever i en tid med ökad internationalisering och stora förändringar. I det sammanhanget är det viktigt att också slå vakt om den nationella identiteten och stärka våra traditioner.

I motion 2001/02:K266 av Claes Stockhaus (v) föreslås att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen (1989:253) om allmänna helgdagar i enlighet med vad som anförs i motionen. Sverige behöver, enligt

motionären, en helgdag med internationell prägel i tider av en allt ökande internationalisering. Detta bör vara en dag som inte enbart inskränker sig till EU-området utan en dag som har hela världen som utgångspunkt. Samtidigt med att vi internationaliserar så lever vi i en nation. Motionären anser att annandag pingst bör bytas mot två nya helgdagar, nämligen den internationella kvinnodagen den 8 mars och nationaldagen den 6 juni fr.o.m. år 2004.

I motion 2001/02:K310 av Kia Andreasson m.fl. (mp) föreslås att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i lagen om allmänna helgdagar att den 8 mars blir allmän helgdag i utbyte mot en kyrkohelgdag. 1980 kungjorde FN den 8 mars som internationell kvinnodag. Kvinnodagen har firats med olika styrka och på olika dagar under sin historia. Den internationella kvinnodagen är i dag en dag då även organisationer utan partipolitisk anknytning samlas för att lyfta fram kvinnofrågor och för en dag få dessa frågor uppförda på dagordningen. Många kvinnor är förhindrade att delta i de demonstrationer, manifestationer, möten, föreläsningar, seminarier eller konferenser som anordnas på den internationella kvinnodagen därför att den oftast infaller på en arbetsdag. Femton länder har redan beslutat att göra den 8 mars till helgdag. Motionärerna anser att Sverige bör vara ytterligare ett land bland dessa.

Bakgrund

Enligt 1 § lagen (1989:253) om allmänna helgdagar avses med allmän helgdag söndagar, däribland påskdagen och pingstdagen, samt nyårsdagen, trettondedag jul, första maj, juldagen och annandag jul, även när de inte infaller på en söndag, vidare långfredagen, annandag påsk, Kristi himmelfärdsdag, annandag pingst, midsommardagen och alla helgons dag.

I förarbetena (prop. 1988/89:114 s. 5) konstateras att flera funktioner är knutna till helgdagsbegreppet genom föreskrifter i olika författningar. Det gäller framför allt föreskrifter som reglerar när åtgärder skall vidtas och hur tiden skall beräknas när en förfallodag e.d. infaller på en söndag eller annan allmän helgdag. Som exempel nämns vidare att enligt 9 § semesterlagen (1977:480) gäller bl.a. att helgdagar normalt inte räknas som semesterdagar. Vidare framhålls i propositionen att vad som är allmän helgdag är av stor rättslig och samhällsekonomisk betydelse.

Med anledning av propositionen om allmänna helgdagar väcktes motioner med förslag om att nationaldagen skulle bli helgdag. Vid sin behandling av propositionen jämte motioner hänvisade utskottet (bet. 1988/89:KU29) till ett tidigare uttalande om att de gällande formerna för firandet av nationaldagen/svenska flaggans dag gav tillräckligt utrymme för att markera nationaldagens betydelse i det svenska samhället.

Frågan om nationaldagen som allmän helgdag har därefter behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Vid riksmötet 1991/92 ansåg utskottet (bet. 1991/92:KU9), som var medvetet om att införande av ytterligare en helgdag bl.a. hade ekonomiska aspekter, att frågan på lämpligt sätt borde bli föremål för utredning.

Regeringen tillsatte i september 1993 en utredning med syfte att utreda förutsättningarna för att göra nationaldagen den 6 juni till helgdag. Enligt direktiven (dir. 1993:104) var det av vikt att utredningen särskilt studerade de ekonomiska konsekvenserna som inrättandet av en ny helgdag skulle få, såväl för den offentliga sektorn som för näringslivet och övriga delar av samhället. I utredarens uppdrag låg också att undersöka konsekvenserna, ekonomiska och andra, av att inrätta nationaldagen som helgdag på bekostnad av någon nu existerande allmän helgdag.

Utredaren föreslog i sitt betänkande (SOU 1994:58) att nationaldagen den 6 juni blir allmän helgdag samtidigt som annandag pingst upphör att vara helgdag. Utredaren hade kommit fram till denna slutsats dels genom att studera de ekonomiska konsekvenserna av ytterligare en helgdag, dels genom att beakta folkliga och kyrkliga traditioner. Sammanfattningsvis angav utredaren att om man införde nationaldagen som en helgdag, utan att ändra något annat, skulle det medföra ett årligt inkomstbortfall inom tillverkningsindustrin på omkring 0,3 % i genomsnitt. Bruttonationalprodukten skulle minska med mellan 0,2 och 0,3 %, dvs. mellan 3 och 4 miljarder kronor baserat på 1992 års produktion. Utredaren anförde att det inte kunde anses rimligt att i dagens ekonomiska läge införa ytterligare en helgdag. Om nationaldagen skall bli helgdag borde en befintlig helgdag tas bort eller flyttas. Som möjliga alternativ i utredningen diskuterades att första maj, trettondedag jul, Kristi himmelsfärdsdag eller annandag pingst upphörde att vara helgdag. I valet mellan de aktuella helgdagarna fann utredaren, med beaktande av ekonomiska, teologiska och sociala aspekter, att annandag pingst var den helgdag som framstod som minst olämplig att ta bort.

I budgetpropositionen 1994/95:100 (bil. 3 s. 14) angav regeringen att tanken att göra nationaldagen till helgdag inte borde fullföljas.

Av Nationalencyklopedin framgår följande. ”Du gamla, du fria” är en fosterländsk sång, allmänt använd som Sveriges nationalsång (ehuru inte officiellt antagen som sådan).

Konstitutionsutskottet behandlade i betänkande 1995/96:KU11 motioner om nationaldagen som helgdag. Enligt utskottets mening gav de gällande formerna för firande av nationaldagen och svenska flaggans dag den 6 juni tillräckligt utrymme för att markera denna dags betydelse i det svenska samhället. Motionerna avslogs. Detta ställningstagande vidhölls vid behandlingen av motioner i ämnet i betänkandena 1997/98:KU9, 1999/2000:KU18 och 2000/01:KU15. I betänkande 1999/2000:KU18 gjorde utskottet också bedömningen att förslaget i en motion att göra den internationella kvinnodagen till allmän helgdag skulle avstyrkas.

Utskottet ansåg i betänkande 2000/01:KU15 att det inte fanns behov av ett juridiskt erkännande av ”Du gamla, du fria” som Sveriges nationalsång, och avstyrkte en motion med yrkande om ett tillkännagivande om ett juridiskt erkännande av sången.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att nationaldagen den 6 juni bör bli allmän helgdag. Utskottet är medvetet om att detta kan få ekonomiska konsekvenser för samhället. Om den 6 juni blir allmän helgdag på bekostnad av någon nu existerande helgdag blir de ekonomiska effekterna beroende av vilken existerande allmän helgdag som skall komma i fråga. Nationaldagsutredningen föreslog att den 6 juni skulle bli allmän helgdag samtidigt som annandag pingst skulle upphöra att vara helgdag. De ekonomiska effekterna av ett sådant förslag blir andra än om t.ex. trettondedag jul skulle upphöra att vara allmän helgdag. Utskottet anser att det får ankomma på regeringen att utarbeta ett förslag som innebär att nationaldagen den 6 juni skall bli allmän helgdag. Detta bör riksdagen med anledning av motionerna K207, K216, K217, K218, K238, K250, K259, K292, K297 yrkande 1, K312, K320, K347, K386 och K391 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet har tidigare gjort bedömningen att motioner med yrkanden om att göra den internationella kvinnodagen till allmän helgdag skulle avstyrkas. Utskottet som i dag inte gör någon annan bedömning avstyrker motionerna K266 och K310.

Utskottet har tidigare behandlat en motion om nationalsången ”Du gamla, du fria”. Utskottet ansåg då inte att det fanns behov av ett juridiskt erkännande av ”Du gamla, du fria” som Sveriges nationalsång. Utskottet gör i dag ingen annan bedömning och avstyrker därför motion K297 yrkande 2.

Offentligt belöningssystem, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motion K377 med yrkanden om förslag till ändring av det offentliga belöningssystemet.

Motionerna

I motion 2001/02:K377 av Amanda Agestav och Magnus Jacobsson (kd) föreslås att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av det offentliga belöningssystemet (yrkande 1) och att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att de fyra statsorden (Serafimer-, Svärds-, Nordstjärne- och Vasaorden) bör inkluderas i denna översyn (yrkande 2), om att instiftandet av en andlig förtjänstorden bör inkluderas i denna översyn (yrkande 3) och om att instiftandet av en kunglig husorden bör prövas parallellt med denna översyn (yrkande 4). Motionärerna framhåller att ordnar i alla tider har varit ett sätt för en stat att belöna sina medborgare för viktiga och betydelsefulla insatser. Ordensväsendet är starkt förankrat i hela världen, och Sverige tillhör en minoritet då man inte belönar sina egna landsmän med ordnar. En utredning bör, enligt motionärerna, tillsättas som omfattar hela det offentliga belöningssystemet för att pröva om

tiden är mogen för de svenska ordnarna. En grundförutsättning är att alla bör kunna komma i fråga för ordnar. Kopplingen skall inte vara ställning och lönegrad utan insatsens betydelse för samhället. För konsekvensens skull bör man följa det internationella system som finns, att storkors i princip motsvarar en statschefs/presidents arbetsinsats och ansvar, kommendör av första klassen motsvarar en ministerpresidents/statsministers arbetsinsats och ansvar, kommendör motsvarar en ministers arbetsinsats och ansvar etc. Vidare menar motionärerna att "Dam" i stället för det intetsägande "Ledamot" skall vara den kvinnliga benämningen av "Riddare". Det tidigare systemet med fyra svenska ordnar var, enligt motionärerna, överlägset. Med sina fem steg, förtjänstkors och ordensmedaljer kunde man lätt avläsa hur stort arbete bäraren lagt ner för samhällets bästa. De fyra ordnarna förmådde också avslöja inom vilket fält man gjort sin insats. Därför bör alla ordnar åter öppnas, inte någon enstaka. I en allmän översyn av belöningsväsendet kan det vara lämpligt att förverkliga 1778 års planer på att införa Jehovaorden som förtjänstorden för framstående andlig verksamhet. Alla övriga svenska statsordnar utgår från ett malteserkors. Vasaordens gamla ordenstecken ändrades efterhand och utgör numera centrum av ordenstecknet. På samma sätt bör ordenstecknet Jehovaorden vara ett vitmaljerat malteserkors med centrum av samma form som det gamla ordenstecknet. Den skall bäras i ett purpurband och ha motsvarande klasser som övriga svenska ordnar. Enligt motionärerna skall kung Carl XVI Gustaf som huvudman för ätten Bernadotte kunna instifta en husorden. Husorden är så beskaffad att den alltid följer huvudmannen för ätten. Därigenom skulle prins Carl Philip så småningom leda orden.

Bakgrund

Det svenska ordensväsendet reformerades år 1975. Då upphörde möjligheten att tilldela svenska medborgare ordensutmärkelse (se prop. 1973:91, KU27). Av Kungl. Maj:ts ordenskungörelse (1974:768) framgår att utländsk statschef eller därmed jämställd kan tilldelas utmärkelse inom Kungl. Serafimerorden och att utländsk medborgare eller statslös bosatt utom riket kan tilldelas utmärkelse inom Kungl. Nordstjärneorden på grund av personliga insatser för Sverige eller för svenskt intresse.

Det finns fyra svenska riddarordnar, nämligen Serafimer-, Svärds-, Nordstjärne- och Vasaordnarna. Som sammanfattande beteckning brukar användas Kungl. Maj:ts orden. Serafimerorden består av endast en klass och var tidigare avsedd som belöning "för dem, vilka genom sina tjänster till Konung och fädernesland gjort sig högst förtjänta och således blivit värdiga att bekläda rikets högsta ämbeten". Serafimerorden kan ges till utländsk statschef eller därmed jämställd samt medlemmar av det svenska kungahuset. Tidigare gällde att de svenska Serafimeriddarnas antal inte fick överstiga 32. Inom denna orden finns alltsedan tillkomsten en Serafimermedalj, tidigare avsedd att förlänas "personer som gjort sig synnerligen förtjänta genom verksam vård om fattiga".

Svärdorden utdelas inte längre. Den var avsedd som en belöning ”för gagnande och långvarig verksamhet” inom krigsmakten. Inom Svärdorden fanns fem grader, ett Svärdstecken för underofficer och en Svärdsmedalj för manskap.

Nordstjärneorden var tidigare avsedd som belöning ”för medborgerliga förtjänster, för ämbets- eller tjänstemannagärning, för vetenskaper, vittra, lärda och nyttiga arbeten samt för nya och gagneliga inrättningar”. Den kan numera förlänas utländsk medborgare på grund av personliga insatser för Sverige eller för svenskt intresse. Inom Nordstjärneorden finns fem grader.

Vasaorden, slutligen, var avsedd som belöning ”för förtjänster inom jordbruk, bergshantering, konst, handel, industri, hantverk och undervisning, för nyttiga skrifter i dessa ämnen samt för väl förrättade allmänna värv och uppdrag”. Inom Vasaorden fanns fem grader samt ett Vasatecken och en Vasamedalj. I likhet med Svärdorden utdelas inte längre Vasaorden.

Antalet innehavare av Svärds-, Nordstjärne- och Vasaordenarna som är svenska medborgare var 1992 omkring 15 000. Nordstjärneorden delas årligen ut till 200–300 utländska medborgare.

För närvarande gäller följande i fråga om medaljer: H.M. Konungen delar ut fem medaljer. Serafimermedaljen delas ut till personer som genom humanitär eller allmänt samhällsgagnande gärning gjort sig synnerligen förtjänta. Denna medalj, som förekommer i en storlek, utdelas mycket sparsamt. H.M. Konungens medalj utdelas som särskild utmärkelse för framstående insatser inom Sverige eller inom hovet för lång och trogen tjänst. Denna medalj finns i flera storlekar och med olika bandfärg. Litteris et Artibus, som finns i förgyllt silver i en storlek, förlänas för litterära och konstnärliga förtjänster till i genomsnitt fyra–sex personer om året. Prins Eugen-medaljen, som finns i en storlek i förgyllt silver, tilldelas konstnärer, och enligt bestämmelserna får högst tre medaljer om året tillfalla svenskar och högst en medalj om året medborgare i vart och ett av de nordiska länderna. Prins Carl-medaljen, i en storlek i förgyllt silver, utdelas till högst en person om året för särskilt gagnande nationell eller internationell humanitär verksamhet. Medaljärendena handhas av Riksmarskalksämberet.

De statliga medaljer som kommer i fråga är bl.a. utmärkelsen För nit och redlighet i rikets tjänst, som enligt huvudregeln tilldelas den som varit anställd i staten minst 30 år. Utmärkelsen kan efter den anställdes önskan ges som konstglas, medalj eller ur; alla med inskription. Medaljen Illis quorum meruere labores har kommit att förlänas som erkänsla för personliga insatser för kulturella, vetenskapliga och andra allmännyttiga ändamål. Medaljen förekommer i guld i fyra storlekar och förlänas endast ett fåtal personer varje år. Medaljen För medborgerlig förtjänst var under en tid främst avsedd för kommunala förtroendemän men har också delats ut som belöning för mer allmänna samhällsinsatser. Denna medalj förekommer i guld i fyra storlekar och i silver i en storlek. Även denna medalj har endast delats ut till ett fåtal personer om året. Vidare utdelas medaljen För berömliga gärningar till personer som genom rådhighet och stort personligt mod räddar livet på en människa

i livsfara. Den finns i guld i två storlekar och i silver i en storlek. Sedan 1944 har den delats ut vid 18 tillfällen. Slutligen skall nämnas medaljen För omsorgsfull renvård som förlänas företrädare för renskötseln och har delats ut två gånger under 1980-talet. Den förekommer i guld i en storlek och i silver i en storlek.

Riksdagen har sedan år 1986 återkommande avslagit motioner om ett reformerat ordens- och medaljväsende samt vissa andra frågor rörande det offentliga belöningsystemet. Vid utskottets behandling under riksmötet 1992/93 av motioner med bl.a. samma syfte som de nu aktuella, lämnade utskottet (bet. 1992/93:KU7) en ingående redovisning för det nuvarande ordensväsendet och den reformering härav som skedde år 1975. I betänkandet redogjordes också för riksdagens tidigare ställningstaganden i frågan. Utskottet erinrade om att 1975 års reformering av det svenska belöningsystemet föregicks av ett grundligt beredningsarbete och att konstitutionsutskottet (bet. KU 1973:27) framhöll att det belöningsystem som då tillämpades återspeglade en gångens tids samhällssyn genom att ge uttryck för värderingar av samhällsinsatser enbart med hänsyn till tjänsteställning. Vidare framhölls att ordnarna inte kunde anses fylla sin uppgift när det gällde att belöna viktiga samhällsinsatser. Reformen stöddes också av de personalorganisationer som företrädde det övervägande antalet statsanställda. Det argument som låg till grund för reformen hade enligt utskottets mening fortfarande viss tyngd. Mot denna bakgrund borde enligt utskottet en översyn av det offentliga belöningsystemet avvaktas intill dess att det tydligare visats att ett mer utvecklat belöningsystem skulle kunna fylla sin uppgift. Mot bakgrund av det anförda avstyrkte utskottet motionerna.

Detta ställningstagande har sedan upprepats vid utskottets behandling av denna fråga i betänkandena 1993/94:KU4, 1994/95:KU16, 1997/98:KU9, 1999/2000:KU18 och 2000/01:KU15.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att de argument som bar upp 1975 års reform alltjämt har giltighet. Motionen K377 avstyrks.

Sveriges flagga, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motion K297 yrkande 3 om ett regelverk för hur svenska flaggan skall få användas i enskilda sammanhang.

Riksdagen avslår motionerna K249 och K301 med yrkanden om flaggning i och i anslutning till riksdagens byggnader.

Riksdagen avslår motion K313 med yrkande om att Europadagen den 9 maj skall bli allmän flaggdag.

Motionerna

I motion 2001/02:K297 av Magnus Jacobsson (kd) föreslås ett tillkännagivande om hur svenska flaggan skall få användas (yrkande 3). Vi bör, enligt motionären, se över svenska flaggans ställning som nationalsymbol. Att flaggan representerar den svenska staten är ett faktum. Det blir allt vanligare att flaggan används på olika sätt i reklam, idrottsarrangemang, politiska möten m.m. I de flesta fall är detta inte bara en självklarhet utan bra då symbolen används för att visa samhörighet, men det finns sammanhang då flaggan används för att stänga ute individer eller grupper. Det bör således, enligt motionären, finnas regelverk för hur flaggan får användas i enskilda sammanhang.

I motion 2001/02:K249 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) föreslås att riksdagen beslutar att ge riksdagsstyrelsen i uppdrag att ta initiativ till sådant flaggarrangemang i plenisalen att den svenska flaggan placeras i anslutning till talarstolen i enlighet med vad som anförs i motionen. Kammarens talarstol är ett ofta förekommande inslag i medierna då debatter och viktiga samhällsfrågor från Sveriges riksdag skall refereras. I många länders parlament finns nationens flagga nära talarstolen. Sveriges riksdag har numera en svensk flagga placerad i ett hörn långt borta från talarstolen. Det vore, enligt motionären, en fördel om man varje gång ett inslag från kammarens talarstol visades direkt kunde se den svenska flaggan. Motionären föreslår därför att det vid kammarens talarstol sätts upp en svensk flagga. Detta kan ske på många olika sätt, till exempel ett ställ med en flagga bredvid talarstolen eller en flagga på väggen bakom talarstolen. Det borde kunna uppdras åt riksdagsstyrelsen att ta erforderliga initiativ i frågan.

I motion 2001/02:K301 av Bertil Persson (m) föreslås att riksdagen beslutar att markera EU-medlemskapet på sätt som anges i motionen. Sverige tillhör EU sedan åtskilliga år. Det syns inte vare sig i eller utanför riksdagshuset. Det är, enligt motionären, angeläget att Sveriges helhjärtade medverkan i EU-arbetet också manifesteras symboliskt, medelst EU-flagg vid sidan av den svenska utanför Riksdagshuset. Om så är konstitutionellt möjligt borde en EU-flagga i kammaren också vara en viktig symbol.

I motion 2001/02:K313 av förste vice talman Anders Björck och Ola Karlsson (m) föreslås att riksdagen beslutar att Europadagen den 9 maj blir allmän flaggdag. Finland, Italien, Luxemburg, Portugal och Storbritannien är alla föregångare vad gäller att lyfta fram gemenskapstanken inom EU genom att flagga under Europadagen den 9 maj. Europatanken borde, enligt motionärerna, genomsyra alla länder som är med i den europeiska gemenskapen. Givetvis borde även det gälla Sverige.

Bakgrund

Enligt lagen (1906:55 s. 1) angående rikets flagga var det bl.a. straffbart att använda flagga på vilken det obehörigen hade anbringats ett märke, en bokstav eller något annat tecken.

I Justitiedepartementets promemoria Sveriges riksvapen och Sveriges flagga (Ds Ju 1981:4) anfördes att straffbestämmelserna i flagglagen saknade praktisk betydelse varför det inte syntes erforderligt att behålla dem. Departementschefen instämde i proposition 1981/82:109 i promemorians förslag i denna del.

Lagen (1982:269) om Sveriges flagga trädde i kraft den 1 januari 1983. Enligt lagens 4 § får flaggan inte i vidare mån än vad som följer av paragrafen förses med märken, bokstäver eller andra tecken. Undantagen gäller bl.a. statschefen och Försvarsmakten. Någon sanktionsbestämmelse finns inte i lagen. Vilka dagar som är allmänna flaggdagar regleras i förordning (1982:270) om allmänna flaggdagar.

Från riksdagens EU-upplysning har utskottet vid behandlingen av motioner med yrkanden om användning av EU-flaggan (bet. 1999/2000:KU18) inhämtat följande. Det finns inga särskilda EU-regler som styr användningen av Europaflaggan, utan flaggan kan användas inom ramen för de eventuella begränsningar som nationell lagstiftning uppställer. Det finns ingen svensk lagstiftning som reglerar användningen av Europaflaggan. Riksdagen och regeringen flaggar med Europaflaggan vid *officiella* besök från någon av EU:s institutioner.

Utskottet behandlade i betänkande 1990/91:KU5 bl.a. en motion med begäran om ett tillkännagivande till regeringen om åttlydnaden av lagen om Sveriges flagga. Enligt motionären var flaggor i olika sammanhang oftare försedda med text av olika slag. Trots att straffsanktion för skymfande av rikssymbol upphörde 1971 borde det vara möjligt att återställa respekten för flagglagen. Riksdagen borde enligt motionären hemställa att Kommerskollegium framlade förslag om hur flagglagen skulle kunna respekteras utan att särskilda straffsanktioner återinfördes. Utskottet avstyrkte motionen och ansåg inte att det var påkallat med något initiativ från riksdagens sida.

Utskottet behandlade i betänkande 1997/98:KU9 motioner som gällde efterlevnaden av de regler som gäller den svenska flaggan och respekten för den svenska flaggan. Utskottet ansåg det inte vara påkallat med något initiativ med anledning av motionerna utan avstyrkte dessa.

Utskottet behandlade i betänkande 1999/2000:KU18 motioner om flaggning. Beträffande användningen av EU-flaggan konstaterade utskottet att det inte finns några särskilda EU-regler och inte heller några nationella regler. Utskottet ville i sammanhanget framhålla att någon plikt att flagga med svenska flaggan för närvarande inte föreligger för statliga myndigheter och institutioner utanför Försvarsmakten. Varje civil myndighet får själv utifrån praktiska och andra överväganden avgöra i vilken utsträckning seden att flagga på de allmänna flaggdagarna lämpligen kan upprätthållas (se prop. 1981/82:109 s. 12). Enligt utskottet borde flaggningen på statliga byggnader även i fortsättningen avgöras av de statliga myndigheterna och institutionerna själva. När det gällde frågan om den svenska flaggan skulle placeras mer centralt i riksdagens plenisal, t.ex. i anslutning till talarstolen, ansåg utskottet att det

fick ankomma på talmannen att besluta om utsmyckningen av plenisalen och om flaggningen i och i anslutning till Riksdagshuset.

I betänkande 2000/01:KU15 ansåg utskottet att när det gäller flaggning i och i anslutning till riksdagens byggnader behandlas sådana frågor lämpligast av talmannen t.ex. i samråd med riksdagsstyrelsen. Utskottet ansåg vidare inte att Europadagen den 9 maj borde göras till allmän flaggdag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är medvetet om att den svenska flaggan ibland kan användas i sådana sammanhang och på sådant sätt att det kan väcka anstöt eller reaktion hos människor. Den svenska flaggan används emellertid i normalfallet på ett sätt som de flesta kan anse vara riktigt. Utskottet anser inte att det är påkallat med något initiativ från riksdagens sida med anledning av motion K297 yrkande 3 som därför avstyrks.

I en motion föreslås att riksdagsstyrelsen skall få i uppdrag att ta initiativ till sådant flaggarrangemang i riksdagens plenisal att den svenska flaggan placeras i anslutning till talarstolen. I en annan motion föreslås att "EU-flaggan" skall placeras i riksdagens kammare eller vid sidan av den svenska flaggan utanför Riksdagshuset. Utskottet har tidigare ansett att när det gäller flaggning i och i anslutning till riksdagens byggnader behandlas sådana frågor lämpligast av talmannen t.ex. i samråd med riksdagsstyrelsen. Utskottet vidhåller sin bedömning och avstyrker därför motionerna K249 och K301.

Utskottet anser det inte påkallat med något initiativ från riksdagens sida med anledning av motion K313 i vilken föreslås att Europadagen den 9 maj skall bli allmän flaggdag. Motionen avstyrks.

Information om betydelsen av "Tre kronor", m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motion K235 med yrkande om information om betydelsen av "Tre kronor", motion K294 med yrkande om att inrätta Raoul Wallenbergs dag samt motion K411 om ett centralt beläget monument för offentliganställda som offrat sina liv för vårt gemensamma bästa.

Motionen

I motion 2001/02:K235 av Ulla-Britt Hagström (kd) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om information om betydelsen av "Tre kronor". "Tre kronor" är Sveriges heraldiska nationalsymbol sedan 1330-talet. I lagen (1982:268) om Sveriges riksvapen redogörs för de tre kronorna i huvudsköldens 1:a och 4:e fält som tidigast användes av Magnus Eriksson på 1330-talet och som kom att uppfattas som Sveriges märke. Symbolen blev ytterligare känd genom kröningen av riks-

symbolen tre kronor på Stockholms slott på 1500-talet. För att ge en rätt historisk bild av ”Tre kronor” bör, enligt motionären, mer klargörande forskning runt rikssymbolen ske.

I motion 2001/02:K294 av Mikael Oscarsson (kd) föreslås ett tillkännagivande om att inrätta Raoul Wallenbergs dag. Raoul Wallenberg är ett stort namn utomlands, men han är märkvärdigt okänd i sitt hemland. Raoul Wallenberg räddade med fara för sitt eget liv tiotusentals judar från en säker död i nazisternas läger. Det finns många sätt för oss svenskar att uppmärksamma en av vår tids mest hjältemodiga medborgare. I Sverige avsätter vi vissa dagar för att uppmärksamma barnen, kvinnorna, miljön, FN etc. Detta är bra, men motionären anser att det vore på sin plats att också avsätta en dag för att hedra Raoul Wallenberg, en dag då vi aktualiserar kampen mot nazism, rasism och kampen för fred och människovärde.

I motion 2001/02:K411 av Per Landgren (kd) föreslås ett tillkännagivande om inrättande av ett centralt beläget monument för offentligt anställda som offrat sina liv i sin yrkesutövning för vårt gemensamma bästa. Vissa yrkesgrupper tvingas regelbundet riskera sina liv. För det gemensamma samhällsbygget och vårt gemensamma bästa fordras att en del av oss arbetar inom polisen, räddningstjänsten, försvaret, rättsväsendet och andra utsatta arbetsområden. Detta leder till att enskilda yrkesutövare i sin yrkesutövning kommer i situationer där de tvingas offra sina liv för den gemensamma saken. Enligt motionären finns det ett stort behov av en centralt belägen offentlig minnesplats med något slags monument för alla de offentligt anställda i vårt land som av olika skäl, frivilligt eller ofrivilligt, offrat sina liv i sin yrkesutövning för vårt gemensamma bästa. Ett sådant monument skulle fylla flera behov. Det skulle hedra minnet av dem och deras insatser, det skulle kunna bli en plats där offentliga ceremonier kan äga rum vid motsvarande händelser i framtiden, en plats dit andra alltid kan komma för att hedra dem och ge uttryck för sin sorg och erkänsla, det skulle kunna lyfta fram dem som goda exempel och bli en påminnelse om allvaret i dessa offentliga yrkesgruppers kall och arbete. Det skulle också kunna bli en sammanhållande symbol för alla som lever i vårt land, för vårt samhälles gemensamma bästa och för de grundläggande och omistliga värden vår demokrati ytterst vilar på.

Bakgrund

Enligt 1 § lagen (1982:268) om Sveriges riksvapen har Sverige två riksvapen, stora riksvapnet, som också är statschefens personliga vapen, och lilla riksvapnet. Riksvapnen används som symboler för den svenska staten. Stora riksvapnet bör endast när det finns särskilda skäl användas av andra än statschefen, riksdagen, regeringen, departementen, utrikesrepresentationen och försvarsmakten. Stora riksvapnet utgörs, enligt 2 §, av en blå huvudsköld kvadrerad genom ett kors av guld med utböjda armar. Huvudsköldens första och fjärde fält innehåller tre öppna kronor av guld, ordnade två över en. Lilla riksvapnet består, enligt 3 §, av en med kunglig krona krönt blå sköld med tre öppna kronor av guld, ordnade två över en.

Av Nationalencyklopedin framgår följande om ”Tre kronor”. ”Tre kronor” är Sveriges heraldiska nationalsymbol sedan 1330-talet. Om symboliken har det länge rått delade meningar, men eftersom heraldiken gärna arbetar med trealet av estetiska och symmetriska skäl behöver det i och för sig inte finnas någon speciell innebörd.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat motioner om Raoul Wallenberg, bl.a. i betänkande KU 1987/88:10 då utskottet liksom tidigare framhöll betydelsen av att man i framtiden håller minnet av hans insatser levande. Utskottet fann det inte påkallat att föreslå några särskilda åtgärder.

I betänkande 1990/91:KU8 framhöll utskottet att det utöver Raoul Wallenberg finns ett flertal tänkbara personer och företeelser som har eller har haft stor betydelse för landet eller för någon internationell uppgift och är värda att hedras med t.ex. ett minnesmärke. Det kunde därför, enligt utskottet, komma att göras fler framställningar om att få placera monument och minnesmärken inom eller i direkt anslutning till riksdagens byggnader. Enligt utskottet borde det ankomma på förvaltningsstyrelsen att ta ställning till den typen av framställningar och avgöra vilka monument och minnesmärken som kan fogas in i den konstnärliga helhet som man eftersträvat vid utsmyckningen av husen på Helgeandsholmen. I betänkande 1995/96:KU22 hemställde utskottet, med anledning av en motion om att i konstnärlig form manifesteras riksdagens och det svenska folkets respekt för Raoul Wallenbergs gärning, att riksdagen skulle uppdraga åt förvaltningsstyrelsen att vidta lämpliga åtgärder. Det fick, enligt utskottet, ankomma på förvaltningsstyrelsen att utforma en konstnärlig utsmyckning av detta slag med hänsyn till den speciella miljön på Helgeandsholmen.

I betänkande 1997/98:KU9 behandlade utskottet bl.a. en motion i vilken begärdes ett tillkännagivande om en riksinsamling för ett nationellt monument. Enligt motionärerna skulle Sverige behöva en sund nytändning för samlade symboler för ”det svenska”. Motionärerna föreslog att en stor riksinsamling skulle initieras av den svenska regeringen för att bygga ett centralt placerat monument där den svenska historien skildras. Utskottet delade motionärernas uppfattning att Sverige har en lång och spännande historia, däremot fanns det, såvitt utskottet kände till, inte något vetenskapligt stöd för åsikten att den svenska nationalkänslan skulle vara svag. Utskottet, som ansåg att ett privat initiativ kunde lämpa sig bäst för en sådan riksinsamling, avstyrkte motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill liksom tidigare framhålla den stora betydelsen av att man i framtiden håller minnet av Raoul Wallenbergs insatser levande. Utskottet anser emellertid inte att det är påkallat med något initiativ från riksdagens sida med anledning av motion K294. Inte heller när det gäller motionerna K235 och K411 anser utskottet att det är påkallat med ett riksdagsinitiativ. Motionerna avstyrks.

Begravningsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motion K343 om ett tillkännagivande om vikten av att värna begravningstraditionen, motion K283 om ett tillkännagivande om regler för spridning av aska efter avliden samt motion K382 om ett tillkännagivande om en ny begravningsmetod.

Motioner

I motion 2000/01:K343 av Carina Hägg (s) föreslås ett tillkännagivande om vikten av att värna begravningstraditionen. Kommunerna har olika tak för vad en begravning för medellösa, en s.k. fattigbegravning, får kosta. Det skiljer sig också geografiskt vad en begravning får kosta. Kostnaderna verkar variera mellan 2 125 kr som lägst och 20 000 kr som högst. Motionärens erfarenhet är ändå att en värdig ceremoni och begravning kan ske till en i sammanhanget relativt ringa kostnad. Men det finns en nedre gräns för kostnaden, utan att det inkräktar på värdigheten. Tyvärr får vi då och då i rapporter läsa att jordfästningar sker utan att någon anhörig, vän eller granne är närvarande. Det framkommer också att alltfler dödsbon inte vill kosta på begravning för sina anhöriga. Man kräver socialbidrag till kostnaden. Får man inte socialbidrag transporterar den döde direkt till krematoriet, och gravsättning sker utan en kyrklig eller annan ceremoni, utan avsked. I Stockholm räknar man med att ca 4 500 personer varje år begravs utan ceremonier. Den här utvecklingen är, enligt motionären, inte värdig de avlidna och inte heller för vårt land. Enligt motionären måste vi värna värdet av begravningstraditioner, och det får absolut inte vara en fråga för socialtjänsten.

I motion 2001/02:K283 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) föreslås ett tillkännagivande om regler för spridning av askan efter avliden. Enligt motionärerna är det dags att ge människor möjlighet att sprida askan efter en avliden betydligt friare än vad som är möjligt i dag. Begreppet lämplig plats måste vidgas till mer än havet och fjällen, och länsstyrelsernas dispenser är inte ett bra sätt att hantera frågan. I denna tid när alltfler inte känner så stark samhörighet med kyrkan och dess traditioner är det, enligt motionärerna, dags att lätta på förbudet och ta bort dem helt. Man bör ersätta dem med tydliga regler om vad och hur man får göra så att det blir möjligt att få sin aska hanterad på det sätt man vill efter döden inom tillåtna gränser. Motionärerna vet att många önskar en annan tingens ordning än dagens. Man vill vara med att bestämma även över sin döda kropp. Önskan att spridas på en kär plats måste respekteras. Det måste förutsättas att de efterlevande hanterar askan på ett pietetsfullt sätt, även om begreppet inte innehåller någon absolut sanning eller tolkning. Låt olika kulturer och olika människor bestämma själva vad som är pietetsfullt. Ersätt dagens kränkande förmynderi med tydliga regler.

I motion 2001/02:K382 av Per Lager (mp) föreslås ett tillkännagivande om en ny begravningsmetod. Dagens begravningsmetoder utgör ett miljöproblem.

Eftersom kropparna vid jordbegravning sänks ned två meter i jorden får mikroorganismer problem med nedbrytningen och kroppen förruttnar i stället för att förmultna. Om kroppen har balsamerats tillkommer också problem med formalinläckage. Vid kremering finns andra problem som har att göra med rökgasutveckling och omhändertagande av kvicksilver. Nu pågår arbete med att ta fram en ny begravningsmetod som skall råda bot på dessa problem. Metoden bygger på befintlig teknik från idén om frystorkning och utförs genom att kroppen sänks ned i flytande kväve. Restprodukten är ett pulver om sammanlagt 20–30 kilo som sedan kan förvaras i en torvkista och sänkas ned i markens övre skikt. På så sätt blir kroppen ett utmärkt jordförbättringsmedel. Efter behandlingen är det enkelt att utskilja giftiga ämnen och hantera dem separat. Många kyrkogårdar har i dag platsbrist och nya måste anläggas. Det beror delvis på att nedbrytningen går så långsamt som den gör. Med den nya metoden skulle det bli enklare att återanvända befintliga begravningsplatser men också enklare att anlägga nya. Det tar ungefär ett halvår innan de rena resterna av kroppen förmultnat och blivit till jord. Metoden kräver ingen förändrad ritual i kyrkan, men efter begravningen kan det vara annorlunda. Särskilt för jorden där resterna av den döda grävts ned. Kretsloppet fullbordas. En pilotanläggning för att testa den nya begravningsmetoden kan eventuellt komma att tas i bruk redan i december i år. Det är, enligt motionären, viktigt att en ändring av lagen förbereds för att godkänna den nya metoden om försöken faller väl ut. Motionären anser att regeringen skall inleda ett arbete med översyn av vilka förändringar i nuvarande lag som krävs för att en sådan begravningsmetod skall kunna godkännas.

Bakgrund

Enligt 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) är allmänna begravningsplatser sådana begravningsplatser som är anordnade av församlingar, kommuner eller annars av det allmänna. På en allmän begravningsplats skall, enligt 2 kap. 3 § begravningslagen, gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom församlingen eller kommunen.

Med enskild begravningsplats avses, enligt 1 kap. 1 § begravningslagen, andra begravningsplatser än allmänna. Enskilda begravningsplatser får anordnas och hållas bara av trossamfund eller stiftelser som har fått tillstånd till det.

Om den avlidne inte efterlämnar någon som ordnar med gravsättningen skall, enligt 5 kap. 2 § begravningslagen, den ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd eller, om den avlidne inte har varit folkbokförd i Sverige, av den kommun där dödsfallet inträffade. För kostnader har kommunen rätt till ersättning av dödsboet.

Enligt 5 kap. 5 § begravningslagen får stoft eller aska gravsättas bara på allmän eller enskild begravningsplats. Regeringen får dock meddela föreskrifter om att med askan får förfaras på något annat sätt. Beslut i sådana ärenden meddelas av länsstyrelsen. Askan efter en avliden får, enligt 30 § begravningsförordningen (1990:1147), strös ut på någon annan plats än begravningsplats, om länsstyrelsen i det län där det är meningen att askan skall strös

ut ger tillstånd till det. Tillstånd får meddelas bara om den plats där askan skall strös ut är lämplig för ändamålet och om det är uppenbart att man kommer att hantera askan på ett pietetsfullt sätt.

Enligt 9 kap. 1 § begravningslagen skall den som är folkbokförd i Sverige betala en avgift för begravningsverksamheten (*begravningsavgift*). Begravningsavgiften skall, enligt 9 kap. 2 § begravningslagen, betalas till den huvudman inom vars förvaltningsområde den avgiftsskyldige är folkbokförd. Begravningsavgiften beräknas på grundval av den avgiftsskyldiges till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärvsinkomst.

För den som vid dödsfallet var folkbokförd inom en huvudmans förvaltningsområde skall huvudmannen, enligt 9 kap. 6 § begravningslagen, utan kostnad för dödsboet tillhandahålla gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid av 25 år, gravsättning, transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess gravsättning har skett, kremering, lokal för förvaring och visning av stoftet samt lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

Enligt vad utskottet inhämtat från Kulturdepartementet har en enskild person undersökt möjligheten att tillämpa en ny begravningsmetod innebärande frystorkning. Kulturdepartementet har under år 2001 fått en muntlig föredragning i ämnet. Kulturdepartementet har inte vidtagit någon åtgärd med anledning av frågan utan avvaktar vidare forskningsresultat.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet är det viktigt att begravingar kan ske under former som uppfattas som värdiga. Utskottet anser att svensk lagstiftning möjliggör att begravingar och dithörande ceremonier kan genomföras på sätt som uppfyller olika religioners och personers önskemål i dessa hänseenden samt också att hänsyn i möjligaste mån i sammanhanget tas till miljöaspekter. Utskottet avstyrker motionerna 2000/01:K343, 2001/02:K283 och 2001/02:K382.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Nationaldagen den 6 juni som allmän helgdag (punkt 1)

av Per Lager (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K207, 2001/02:K216, 2001/02:K217, 2001/02:K218, 2001/02:K238, 2001/02:K250, 2001/02:K259, 2001/02:K292, 2001/02:K297 yrkande 1, 2001/02:K312, 2001/02:K320, 2001/02:K347, 2001/02:K386 och 2001/02:K391.

Ställningstagande

Enligt min mening ger de gällande formerna för firande av nationaldagen och svenska flaggans dag den 6 juni tillräckligt utrymme för att markera denna dags betydelse i det svenska samhället. Jag avstyrker därför motionerna K207, K216, K217, K218, K238, K250, K259, K292, K297 yrkande 1, K312, K320, K347, K386 och K391.

2. Internationella kvinnodagen den 8 mars som helgdag (punkt 2)

av Kenneth Kvist (v) och Mats Einarsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att internationella kvinnodagen den 8 mars skall bli allmän helgdag. Därmed bifaller utskottet motionerna 2001/02:K266 och 2001/02:K310.

Ställningstagande

Vi anser att Sverige behöver en allmän helgdag med internationell prägel. Det bör vara en dag som inte enbart inskränker sig till EU-området utan en dag som har hela världen som utgångspunkt. Vi anser att annandag pingst bör bytas inte bara mot nationaldagen den 6 juni utan också mot den internationella kvinnodagen den 8 mars. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motionerna K266 och K310.

3. Offentligt belöningsystem (punkt 4)

av Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m) och Margareta Nachmanson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om ett offentligt belöningsystem. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K377.

Ställningstagande

Vid den reform av det svenska ordensväsendet som genomfördes 1975 upphörde möjligheten att tilldela svenska medborgare ordensutmärkelser. Vi anser att erfarenheterna sedan 1975 talar för att det finns behov av ett mer nyanserat offentligt belöningsystem än det nuvarande. Av betydelse i sammanhanget är de ökade internationella kontakterna. Ett officiellt ordensväsende som omfattar egna medborgare finns i nästan alla övriga länder i Europa. Enligt vår mening finns det sålunda anledning att göra en översyn av det nuvarande belöningsystemet och utreda om detta fyller statens behov av att på ett tillfredsställande sätt kunna hedra och belöna personer som på olika sätt gjort särskilt förtjänstfulla insatser. Med bifall till motion K377 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Europadagen som allmän flaggdag (punkt 7)

av Per Unckel (m), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:
Riksdagen beslutar att den 9 maj blir allmän flaggdag. Därmed bifaller utskottet motion 2001/02:K313.

Ställningstagande

Finland, Italien, Luxemburg, Portugal och Storbritannien är alla föregångare vad gäller att lyfta fram gemenskapstanken inom EU genom att flagga under Europadagen den 9 maj. Europatanken bör genomsyra alla länder som är med i den europeiska gemenskapen. Vi anser därför att riksdagen bör besluta att Europadagen den 9 maj blir allmän flaggdag.

5. Begravningsfrågor (punkt 9)

av Per Lager (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om begravningsmetoder. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K283 och 2001/02:K382 samt avslår motion 2000/01:K343.

Ställningstagande

Jag anser att det är viktigt att begravningar kan ske under former som uppfattas som värdiga. Jag anser, liksom utskottet, att svensk lagstiftning möjliggör att begravningar och dithörande ceremonier kan genomföras på sätt som uppfyller olika religioners och personers önskemål i dessa hänseenden. Motionen 2000/01:K343 bör därför avslås.

När det gäller de frågor som tas upp i motion K283 anser jag liksom motionärerna att det är dags att ge möjlighet för människor att sprida askan efter avliden betydligt friare än vad som är möjligt i dag. Det är dags att lätta på förbuden och ersätta dem med tydliga regler om vad och hur man får göra så att det blir möjligt att få sin aska hanterad på det sätt man vill efter döden inom tillåtna gränser. Önskan att spridas på en kär plats måste respekteras. Det måste förutsättas att de efterlevande hanterar askan på ett pietetsfullt sätt. I motion K382 föreslår jag ett tillkännagivande om en ny begravningsmetod. Dagens begravningsmetoder utgör ett miljöproblem. Det pågår ett arbete med att ta fram en ny begravningsmetod som skall råda bot på dessa problem. Metoden bygger på befintlig teknik från idén med frystorkning. Restprodukten är ett pulver som sedan kan förvaras i en torvkista och sänkas ned i markens övre skikt. På så sätt blir kroppen ett utmärkt jordförbättringsmedel. Efter behandlingen är det enkelt att utskilja giftiga ämnen och hantera dem separat. En pilotanläggning för att testa den nya begravningsmetoden kan eventuellt komma att tas i bruk redan i december i år. Det är viktigt att en ändring av lagen förbereds för att godkänna den nya metoden om försöken faller väl ut. Regeringen bör därför inleda ett arbete med översyn av vilka förändringar i nuvarande lag som krävs för att en sådan begravningsmetod skall kunna godkännas. Detta bör ges regeringen till känna. Jag tillstyrker därför motionerna 2001/02:K283 och 2001/02:K382.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Europaflaggan (punkt 6)

av Per Unckel (m), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m).

Sverige tillhör EU sedan flera år. Vi anser att det vore naturligt att markera Sveriges medlemskap i EU genom flaggning med den s.k. Europaflaggan i och i anslutning till riksdagens byggnader.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2000/01:K343 av Carina Hägg (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att värna begravningstraditionen.

2001/02:K207 av Rolf Gunnarsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den 6 juni blir helgdag.

2001/02:K216 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra nationaldagen till helgdag.

2001/02:K217 av Kenneth Johansson och Birgitta Sellén (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra nationaldagen till allmän helgdag.

2001/02:K218 av Runar Patriksson (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges nationaldag bör bli helgdag.

2001/02:K235 av Ulla-Britt Hagström (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om information om betydelsen av ”Tre kronor”.

2001/02:K238 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att redan från och med år 2002 göra den 6 juni till allmän helgdag.

2001/02:K249 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen beslutar att ge riksdagsstyrelsen i uppdrag att ta initiativ till sådant flaggarrangemang i plenisalen att den svenska flaggan placeras i anslutning till talarstolen i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:K250 av Carl Erik Hedlund och Birgitta Wistrand (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen beslutar att nationaldagen den 6 juni skall bli allmän helgdag 2003 och att samtidigt annandag pingst upphör att vara allmän helgdag.

2001/02:K259 av Per Unckel m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen om allmänna helgdagar (1989:253) i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:K266 av Claes Stockhaus (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen (1989:253) om allmänna helgdagar i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:K283 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regler för spridning av askan efter avliden.

2001/02:K292 av Mikael Oscarsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra Sveriges nationaldag, den 6 juni, till helgdag.

2001/02:K294 av Mikael Oscarsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta Raoul Wallenbergs dag.

2001/02:K297 av Magnus Jacobsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stärkande av nationaldagens status.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett juridiskt erkännande av sången "Du gamla, du fria" som Sveriges nationalsång.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur svenska flaggan skall få användas.

2001/02:K301 av Bertil Persson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen beslutar att markera EU-medlemskapet på sätt som anges i motionen.

2001/02:K310 av Kia Andreasson m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i lagen om allmänna helgdagar att den 8 mars blir allmän helgdag i utbyte mot en kyrkohelgdag.

2001/02:K312 av Birgitta Carlsson och Margareta Andersson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra Sveriges nationaldag till helgdag.

2001/02:K313 av förste vice talman Anders Björck och Ola Karlsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen beslutar att Europadagen den 9 maj blir allmän flaggdag.

2001/02:K320 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen begär av regeringen ett förslag som gör nationaldagen den 6 juni till helgdag.

2001/02:K347 av Annelie Enochson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra den svenska nationaldagen till en allmän helgdag.

2001/02:K377 av Amanda Agestav och Magnus Jacobsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av det offentliga belöningsystemet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de fyra statsordnarna (Serafimer-, Svärds-, Nordstjärne- och Vasaorden) bör inkluderas i denna översyn.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att instiftandet av en andlig förtjänstorden bör inkluderas i denna översyn.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att instiftandet av en kunglig husorden bör prövas parallellt med denna översyn.

2001/02:K382 av Per Lager (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ny begravningsmetod.

2001/02:K386 av Johnny Gylling (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra den 6 juni till helgdag och i stället avskaffa annandag pingst som helgdag.

2001/02:K391 av Ingvar Eriksson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nationaldagen som helgdag.

2001/02:K411 av Per Landgren (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett inrättande av ett centralt beläget monument för offentligt anställda som offrat sina liv i sin yrkesutövning för vårt gemensamma bästa.